

БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

МЕСЕЧЕН ОБЗОР

Използвани са данни към 15 декември 2020 г.

С цел ограничение на разпространението на Covid-19, през пролетта на 2020 г. България въведе извънредно положение, което продължи от 13 март до 13 май. След този период в действие останаха отделни противо-епидемични мерки, в обявената ситуация на извънредна епидемична обстановка. Увеличението на броя на нови случаи през есенните месеци се отрази във въвеждането на някои допълнителни мерки в края на октомври и засилване на ограниченията през ноември.

спадна с 1.4% в резултат на по-малко инвестиции в строителство на жилищни сгради, както и на конструкции и жилища.

Брутна добавена стойност през трето тримесечие се понижи с 4.4%. С най-голям отрицателен принос бяха секторите *търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство*; и *индустрия без строителство*. В същото време повишение на БДС бе регистрирано в *строителство, държавно управление и финансови и застрахователни дейности*.

продукцията бе 7.1% и се дължеше най-вече на *сградното строителство*.

През ноември показателите за бизнес климата и доверието на потребителите спаднаха, поради влошаване на очакванията. Бизнес климатът се понижи за първи път от април насам, в резултат от значително намаление на очакванията в *търговията на дребно и строителството*. Потребителите също бяха по-песимистично настроени за общата икономическа ситуация в страната и финансовото си състояние.

и далекосъобщения изглеждаше неповлиян от Covid-кризата и заетостта продължи да нараства с 5.7%.

Броят на заетите се повиши със 77 хил. души спрямо второ тримесечие или с 2.2%, за което спомогна и сезонната заетост през летните месеци. Такава динамика бе традиционно наблюдавана в *селско стопанство и строителство*, докато в *търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство* заетостта намалела и на тримесечна база. Ограничаването на потока от чуждестранни посещения повлия негативно на туризма, поради което в отрасъла не бе наблюдавано и обичайното сезонно увеличение на наетите лица.

Брутен вътрешен продукт

През третото тримесечие на 2020 г. БВП спадна с 4.2% на годишна база. Намалението се дължеше на по-нисък износ на стоки и услуги, докато вътрешното търсене се увеличи. Повишение бе отчетено както при частното, така и при публичното потребление. Растежът на частното потребление достигна 7.1% и отрази положителния принос от нетен туризъм, формиран в резултат на намаляване на разходите на нерезиденти, направени в страната. Инвестициите се увеличиха с 1.1% поради нарастване на запасите, докато бруто образуване на основен капитал

Краткосрочна бизнес статистика

През октомври спадът на производството в промишлеността и строителството се ускори, докато при търговията на дребно бе регистрирано леко подобрение, свързано с увеличени продажби на *нехранителни стоки*. По-големият спад в промишлеността се дължеше на *производство на хранителни продукти*. Същият отрасъл допринесе и за спада на оборотите на вътрешния пазар и от износ. Намалението на продажбите за износ достигна 10.8%, като *енергийните стоки и основните метали* също имаха съществен принос. Спадът в строителната

Пазар на труда и производителност

Заетостта постепенно започна да се възстановява през трето тримесечие след шока, отчетен през второ като резултат от мерките за овладяване на разпространението на Covid-19. Броят на заетите в икономиката бе 3 588.8 хил. души (според СНС). Годишният спад на показателя се съкрати до 2.6%, при 3.3% през второ тримесечие. Най-силно засегнатият сектор бе *търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство*, с годишен спад на броя на заетите от 8.3%. Същевременно *създаване и разпространение на информация и творчески продукти*

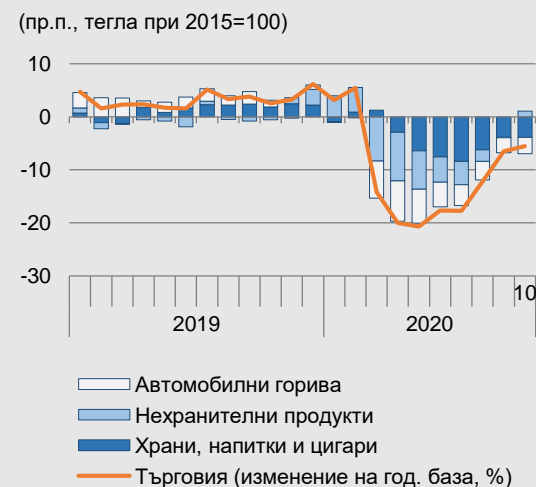
По-ниският спад на заетите през трето тримесечие беше съчетан с подобрена динамика на производителността на труда. Реалният спад на производителността се забави до 1.6% на годишна база в сравнение с 5.3% през второ тримесечие. Съществено намаление на показателя бе наблюдавано в *селското стопанство*, с 9.7%. Динамиката на производителността в *индустрията* (нарастване с 0.4%) и *услугите* (ограничен спад от 0.7%) се подобри, тъй като заетите и брутна добавена стойност в тези отрасли имаха близки темпове на изменение.

Граф. 1 Приноси за растежа на потреблението на домакинствата

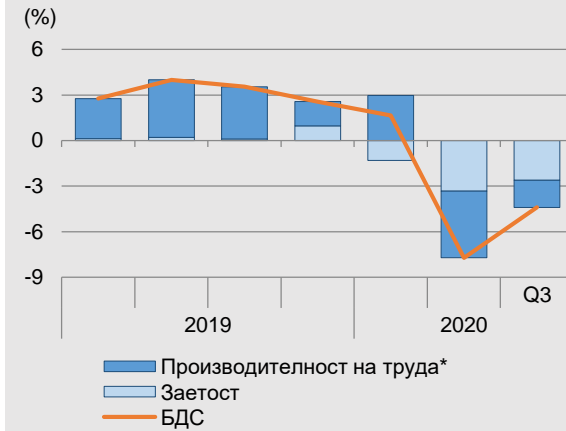
Източник: НСИ

Граф. 2 Приноси към търговията на дребно

Източник: НСИ

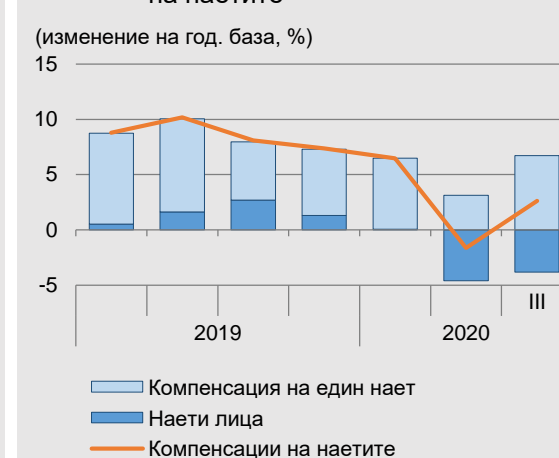
Граф. 3 Растеж на БДС по фактори на труд

*От БДС не е изваден условно начисленият наем на лицата, живеещи в собствени жилища.

Източник: НСИ

Граф. 4 Декомпозиция на компенсацията на наетите

Източник: НСИ, МФ

През трето тримесечие процесът на оптимизация на разходите за труд продължи, но се дължеше в по-голяма степен на намалението на наетите лица. В най-силно засегнатата от пандемията дейност *търговия, транспорт, хотели и ресторанти* беше отчетен продължаващ спад както на наетите, с 8.4%, така и на заплатите - с 3.7%. Компенсацията на един нает общо в икономиката обаче се повиши с 6.7% на годишна база. В *индустрията* увеличението достигна 13.6%, а в *услугите*: 4.5%. В условията на ускорен растеж на доходите от труд, нарастването на номиналните разходи за труд на единица продукция остана високо, 8.5% на годишна база.

Инфлация

Инфлацията според ХИПЦ през ноември бе 0% спрямо октомври. Поскъпване бе отчетено при хранителните продукти с 0.2% и енергийните стоки с 0.6%. За последното принос имаха най-вече по-високите цени за топлоенергията, влезли в сила в началото на отоплителния сезон, а също и на транспортните горива. Описаните промени до голяма степен бяха компенсирани от поевтиняване при услугите с 0.2%, водено най-вече от по-ниски цени за настаняване в хотели, както и понижени на цените на облекло и обувки с 0.7%.

Годишната инфлация за ноември спрямо същия месец на 2019 г. се забави до 0.3%, при 0.6% през октомври. Тази тенденция бе наблюдавана при всички основни компоненти на индекса. С най-голям принос обаче бяха храните, чието поскъпване се забави до 2.8% при 3.6% месец по-рано, и в по-

малка степен инфлацията при услугите, която се сви до 2.3%. Спадът в цените на енергийните стоки бе 8.3%. Базисната инфлация също се забави с 0.3 пр.п. до 1.5%.

Външен сектор

През септември месечното салдо по текущата сметка стана отрицателно, поради ниския излишък при услугите. Спадът на износ, както на *туристически*, така и на *транспортни* услуги продължи да изпреварва понижението на вноса. Нетният резултат и по двете подстатии бе почти балансирано салдо през септември, при значително по-големи излишъци година по-рано. Същевременно търговският дефицит се сви поради леко увеличение на износа. Салдото по доходните статии остана отрицателно. Натрупаният от началото на годината излишък по текущата сметка намаля до 1.1% от прогнозния БВП спрямо 3.4% за деветте месеца на 2019 г. Финансовата сметка бе повлияна от емитирането на държавни еврооблигации. Сумата, отчетена в портфейлните инвестиции, бе 1.8 млрд. евро или 3% от прогнозния БВП.

Брутният външен дълг на сектор държавно управление достигна 12.3% от прогнозирания БВП през септември или с 3.5 пр.п. повече от размера към същия месец на 2019 г. Общият външен дълг възлезе на 37.9 млрд. евро или 62.2% от БВП, като междуфирменото кредитиране също имаше положителен принос за нарастването.

Финансов сектор

През октомври годишният растеж на кредита за частния сектор остана с почти непроменен темп от 5.8%. Кредитирането за нефинансовите предприятия минимално се ускори с 2.2%, при леко подобрение на показателя за бизнес климата през месеца, поради добри оценки в почти всички сектори. За разлика от последните месеци, през октомври се забеляза осезаемо забавяне на спада на овърдрафта на нефинансовите предприятия до -0.4% при -4.3% в края на септември. От друга страна, лошите и реструктурираните кредити нараснаха с по-висок темп: 6.8% при 5.3% месец по-рано. Годишното нарастване на редовните кредити на нефинансовите предприятия с матуритет над 5 години се запази близко до предходния месец, 5.9% при 6% през септември. По правителствената програма през ББР за подкрепа на бизнеса, общият размер на потвърдените за гарантиране кредити към 26 октомври бе 90.7 млн. лв. Най-много искания са подадени от компании от търговия, туризъм, транспорт и производство. Сред подпомогнатите са още фирми в селското стопанство, строителството и услугите, вкл. рекламната дейност.

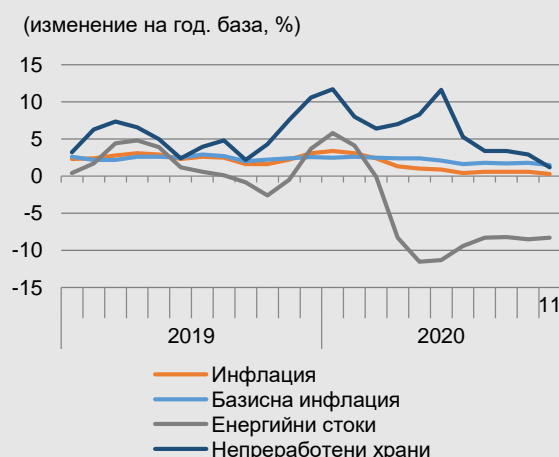
Кредитът за домакинствата продължи да се забавя и достигна растеж от 7.1% при 7.5% през септември. Потребителските кредити се увеличиха с 5.9% при 6.2% месец по-рано, а жилищните кредити запазиха двуцифрен темп на нарастване: 11.9% при 12.3% в края на септември.

Фискален сектор

Салдото по Консолидираната фискална програма за периода януари-октомври 2020 г. бе положително, 0.5% от прогнозния БВП. Разгледан по съставни бюджети, излишък бе отчетен при социалното осигуряване, бюджетите на общините, европейски и други средства, както и при някои държавни предприятия и фондове. По държавния бюджет (вкл. централния бюджет и бюджетите на министерства и ведомства, Сметна палата, Народно събрание и съдебната власт) бе реализиран дефицит. Постъпленията от приходи и помощи за десетте месеца бяха по-ниски с 0.2% спрямо 2019 г. Данъчните приходи отбелязаха слаб растеж от 0.5% за първи път от началото на Covid-кризата. Той се дължеше на по-високите приходи от осигурителни вноски, а косвените данъци имаха отрицателен принос, поради по-ниските постъпления от ДДС от внос. Неданъчните приходи намаляха с 11.3%, докато при помощите се запази двуцифреното нарастване, с 22.6%. Общо разходите се повишиха с 1.1% спрямо същия период на 2019 г., което се дължеше в най-голяма степен на социалните разходи и плащанията за персонал, по-високи съответно с 9.7 и 13.2%.

Към октомври размерът на държавния дълг остана почти непроменен в сравнение със септември, 24.6% от прогнозния БВП.

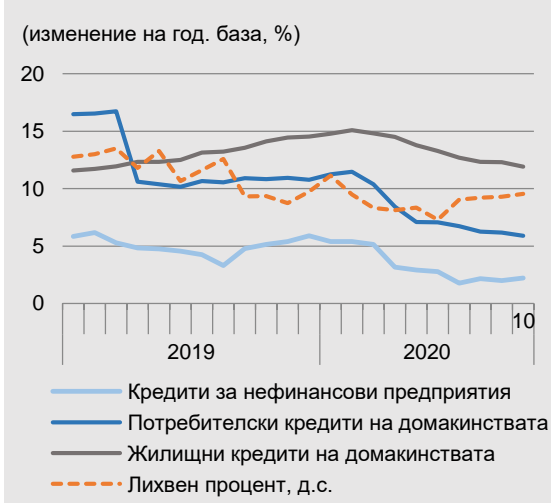
Граф. 5 Инфлация (Хармонизиран индекс на потребителските цени

Граф. 6 Приноси към изменението на БВД

Граф. 7 Кредит към частния сектор

Граф. 8 Бюджетен баланс и външен дълг

